

Ameriške podmornice potopile štiri japonske parnike

Japonci prebili britsko bojno črto na Malajskem polotoku. Čungking naznanil novo kitajsko zmago v bitki z Japonci v provinci Hunan. Nemške armade na Krimu v nevarnosti uničenja. Angleški letalci bombardirali norveško obrežje od Bergena do Trondheima in nemška industrijska središča

Washington, D. C., 9. jan.—Mornarični departament poroča, da so ameriške podmornice potopile tri japonske parnike, katerih tonaža je znašala 30,000 ton, in vojaški transport. Kje in kdaj so bili parniki potopljeni, poročilo ne omenja.

Istočasno je bil objavljen komunikat o junaškem odporu ameriških čet proti Japoncem na otoku Wake. Japonci so okupirali ta otok po dveh tednih obleganja. Ameriško posadko, ki je branila otok pred sovražnikom, je tvorilo samo 385 mož. Komunikat pravi, da so Japonci izgubili sedem bojnih ladij pri obleganju otoka Wake. Predsednik Roosevelt je v posebni deklaraciji pohvalil junaštvo ameriške posadke.

Rangoon, Burma, 9. jan.—Ameriški in angleški letalci so napadli z bombami Bangkok, glavno mesto Siam, ki je pod japonsko kontrolo. Bombe, katere so vrgli, so zanetle ogromne požare v pristaniščnem delu mesta in razbile najmanj sedem japonskih bojnih letal. Samo eno ameriško letalo je bilo izgubljeno v napadu.

London, 9. jan.—Stalin je vrzel svoje čete in rezerve v veliko ofenzivo proti Hitlerjevimi armadam, ki je v teku na tisoč milij dolgi fronti od severa do juga, se glase sem dospela poročila. Več tisoč izvezbanih vojakov je dospelo v vojne cone v zadnjih dneh.

Poročila naglašajo, da velika ruska ofenziva je le prva faza v strategiji, katere cilj je popolna izdobilitev Hitlerjeve oborožene sile na ruskih frontah.

Singapur, 8. jan.—Britske čete se junaško bore proti sovražniku na fronti v zapadnem delu Malajskega polotoka. Japonci so vrgli v boj proti tem četam peto vojaško divizijo, katero tvorijo izkušeni in izvezbani veterani, in veliko število bojnih letal.

Vrhovno poveljstvo je priznalo, da so Japonci prebili britsko bojno črto v bližini ustja reke Selangor, 240 mil od Singapora. Peta japonska divizija je udrla na Malajski polotok iz Siam po napovedi vojne Veliki Britaniji.

Tokio, 8. jan.—Uradna časniškarska agencija Domej poroča o ljutih bitkah med japonskimi in britskimi četami ob meji Peraka in Selangorja, dveh malajskih držav, kakor tudi na zapadnem obrežju Malajskega polotoka. Japonci so izkrcali v zadnjih dneh več tisoč vojakov na tem obrežju.

Vojaški krogi v Tokiju so naznanili raztegnitev vojnih operacij od Bruneja, otok Borneo, do Čungkinga, glavnega mesta Saurawaka. V teh operacijah je padlo čez tristo sovražnikov, tristo drugih pa so Japonci ujeli.

Vojni urad je objavil poročilo o angleških izgubah v bitkah pri Hongkongu, trdnjavi, katero so Japonci zasedli. Te so znašale 2705 ubitih in 13,864 ujetih. Japonci so uničili 955 angleških bojnih letal in potopili ter požigali 55 britskih bojnih ladij in parnikov. Poročilo dodaja, da so bile japonske izgube v primeri z angleškimi majhnostne.

Čungking, Kitajska, 8. jan.—Uradni komunikat pravi, da je nadaljnjih 5000 japonskih vojakov padlo v bitki s Kitajci v severnem delu province Hunan. Prvi objavljeni poročilo se je glasilo, da so japonske izgube znašale 37,000 ubitih in ranjenih v spopadih pri Čangši, glavnem mestu province Hunan. Japonski general Iši je padel v teh spopadih.

General Kaišek, vrhovni poveljnik kitajske oborožene sile, je na fronti v provinci Hunan in osebno vodi operacije proti Japoncem.

Canberra, Avstralija, 8. jan.—Japonski letalci so napadli z bombami avstralsko vojaško letališče v Raubalu, otok New Britain, ki leži 800 mil severno od Avstralije. To letališče je bilo že dvakrat prej bombardirano iz zraka.

Moskva, 8. jan.—Nemška armada na Krimu je v nevarnosti uničenja, pravi uradno vojno poročilo. Sovjetske čete so začele ofenzivo iz Sevastopola, mornarične baze ob Črnem morju, katero so nacisti oblegali več tednov. Ofenziva se je začela po izkrcanju svežih ruskih čet v Jevpatoriju, 40 mil severno od Sevastopola.

Druge vest omenja prodiranje ruskih čet v gornjem delu Donске kotline v smeri proti Karkovu, velikemu industrijskemu središču. Če bodo Rusi reokupirali to mesto, bo kampanja za ponovno osvojitve Ukrajine, ki je prišla pod Hitlerjevo kontrolo, olajšana.

Prvi oddelki ruske armade so oddaljeni samo dvajset mil od Karkova. Nacistična bojna črta je bila prebita v več krajih.

Vročje bitke divjajo na finski fronti v vzhodnem delu Karelije. Sovjetske čete so prešle v ofenzivo tudi na severni strani jezera Onega, kjer je zbrana velika finska armada. Ta ofenziva se nadaljuje.

London, 8. jan.—Britske bojne ladje in letala so bombardirali norveško obrežje od Bergena do Trondheima in nemške transporte v bližini tega obrežja. Dva transporta sta bila potopljena, trije pa poškodovani.

Istočasno so angleški letalci metali bombe na nemška industrijska središča ter nacistična oporišča v Franciji in Holandiji.

Kairo, Egipt, 8. jan.—Angleški letalci so metali bombe na italijansko vojaško letališče v Castelvetro, Sicilija, ki so razdejale skladišče gasolina in 44 očiščenih letal na tleh. Napad na to letališče je trajal osem ur.

Britski krogi trdijo, da so Italijani in Nemci koncentrirali svojo letalsko silo v Siciliji zadnji teden. Angleži so bili o tem informirani in se pričeli pripravljati za udarec, ki je bil izvršen včeraj.

Uradno poročilo pravi, da slabo vreme ovira operacije britske oborožene sile v Libiji. Osišene armade, katerim poveljuje nemški general Erwin Rommel, so po umiku pred Anglijo zasedle nove pozicije na južni strani Agedabije ob Sirtskem zalivu.

Bivši detroitski župan obsojen

Detroit, Mich., 8. jan.—Bivši župan Richard W. Reading je bil obsojen v zapor od štirih do osmih let na obravnavi pred sodnikom E. C. Pugsleyjem. Poroča je spoznala Readinga za krivega zlorabe svoje oblasti, ko je bil župan, prejemal podkupnin in raketirstva. Poleg Readinga sta bila obsojena v zapor tudi Arthur Rickman in Frank J. Dombecky, bivša policijska inspektorja.

VSEAMERIŠKA KONFERENCA V BRAZILIJU

Ojačanje vojaške in ekonomske obrambe USTANOVITEV SKUPNEGA VOJNEGA SVETA

Rio de Janeiro, Brazilija, 8. jan.—Načrti in načela o obrambi zapadne hemisfere, osvojeni v mirnem času, bodo dobili večji pomen na konferenci zunanjih ministrov ameriških republik, ki se prične v tem mestu 15. januarja. Situacija je zdaj, ko je Amerika dejansko v vojni z Japonci, Nemci in Italijo, drugačna nego je bila, ko so latinske republike razpravljale o načrtih obrambe na prejšnjih konferencah.

Pričakuje se, da bo konferenca, ki je bila sklicana na iniciativo iz Washingtona potem, ko so Japonska, Nemčija in Italija napovedale vojno Združenim državam, prinesla definitivne ukrepe glede ojačanja militarnosti in ekonomske obrambe ameriških republik. Za predsednika konferencie, ki se bo vršila v palači Tirandetes, je bil izbran Oswald Aranha, brazilski zunanji minister. Zadnja Vseameriška konferenca se je vršila v Havani, Kuba, v avgustu 1. 1940.

Predsednik Roosevelt je pred šestimi leti razglasil politiko dobrega sosedstva, nakar je bila sklicana prva konferenca ameriških republik v Buenos Airesu, Argentina. Druga se je vršila v Limi, Peru, in tretja v Havani. Kar je bil nekoč poskus, da se vojna ne raztegne na zapadno hemisfero, je zdaj borba za poraz ostiženih sil. Združene države so zdaj v vojni z Japonci, Nemci, Italijo in sateliti. V vojni z osiščem so tudi nekatere republike Centralne Amerike.

Vse republike Vseameriškega bloka so slovesno izjavile, da se bodo držale dolobč sklenjenih dogovorov. Argentina se nekoliko obotavlja glede pomoči Združenim državam v vojni proti osišču, a je gotovo, da bo izpolnila svoje obljube, dane na prejšnjih konferencah. Zdaj je očitno, da stoji vse ameriške republike pred nevarnostjo sunka.

Poučeni krogi vidijo možnost ustanovitve skupnega vojnega sveta na konferenci v Braziliji. Ta naj bi sestavil sistem zaščite proti sovražnemu napadu na ameriški kontinent.

Znanstvenik Einstein ni več pacifist

Princeton, N. J., 8. jan.—Dr. Albert Einstein, sloviti znanstvenik in židovski begunec iz Nemčije, ki je bil navdušen pacifist, je napovedal zmago demokratičnega nad totalitarnimi silami, če bodo demokracije udarile po osišču z vso močjo. On je govoril na zborovanju Ameriške fizične zveze. Einstein je dejal, da ga pacifisti kritizirajo, ker je izpremenil svoje stališče.

Nemčija bo trpela za storjene zločine

London, 8. jan.—Stalinovi vojni cilji prekašajo v ostrini celo Rooseveltove po poročilu, ki ga je objavil list Daily Mail. Ti vključujejo popolno razorožitev Nemčije, da ne bo nikdar več dvignila orožja v bodočnosti, poleg tega bo morala plačati kazen za vse storjene zločine. Nemški narod bo moral zgraditi na novo vse, kar je razdejala in uničila Hitlerjeva vojna mašina.

Poljaki umirajo v jetniških taboriščih

London, 8. jan.—Poljska časniškarska agencija pravi, da je dobila poročilo iz zanesljivega vira, da 1500 oseb umre vsak mesec v jetniških taboriščih na Poljskem. V zadnjem novembru se je v teh taboriščih nahajalo 25,000 jetnikov.

Domače vesti

Vendar enkrat

Chicago.—Zadnji tork zvečer se je vendarle po večkratnih poskusih ustanovil lokalni pomožni odbor slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora, v katerem bodo sodelovala društva SNPJ in katoliška društva.

Mlad fant pred sodiščem

Duluth, Minn.—Anton Zakrajšek, star 25 let, se mora zagovarjati pred sodiščem na obtožbo uboja prve vrste. Na nepostavnem lovu je ustrelil svojega prijatelja Tonyja Renta, starega 28 let. Zakrajšek se izgovarja, da je zamenjal Renta v grmovju za srno. Sodišče mu je postavilo \$1000 kavejce, toda mladenič je ni mogel dobiti in ostati je moral v zaporu do obravnave.

Še ena vest iz Minnesote

Duluth, Minn.—V Anoki, Minn., je umrla 50-letna Frances Kočevar, roj. Simončič, doma iz Sinjega vrha pri Vinici v Beli Krajini. V Ameriki je bila 25 let in zapuška dva sinova in hčer.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 6. t. m. je umrl Jos. Menart, star 89 let in rojen v Peči pri Višnji gori na Dolenjskem. V Ameriki je živel 50 let in tu zapuška dva sinova, hčer, 18 vnukov in 10 pravnukov.

Iz Pennsylvanije

Sharon, Pa.—Pred dnevi je tu umrla Ana Lumbert iz Ledeeje vasi pri St. Jerneju na Dolenjskem. V Ameriki je bila 32 let in zapuška moža in druge sorodnike.

K smrti Jakoba Baloha

Chicago.—Nadaljnje poročilo iz Kansasa se glasi, da je bil Jakob Baloh zadet od maliganke kapi. Pogreb mu je oskrbel Slovenski združni pogrebni zavod iz Frontenaca.

Nemška okupacija francoske Afrike?

Pet nemških častnikov ubitih v Parizu

Vichy, Francija, 8. jan.—Nemške čete bodo okupirale francoske kolonije v severni Afriki, če se bo vlada premijera Petaina še nadalje upirala Hitlerjevi zahtevi glede poglobitve kooperacije z Nemčijo. To svarilo je objavil pariški list Noveaux Temps, ki ga kontrolirajo nacisti.

Ta list je prinesel tudi članek Jeana Luchaira, ki pravi, da bodo nemške čete okupirale tudi nezasedeno Francijo. Avtor, ki je znan kot zagovornik kooperacije med Francijo in Nemčijo, trdi, da je za stališče, ki ga je zavzel Petain, odgovoren ameriški poslanik Leahy.

Luchair omenja agitacijo agentov generala Charlesa de Gaulle, voditelja vseh svobodnih Francozov, v francoskih kolonijah v Afriki, katero podpira Velika Britanija in Amerika, in napoveduje Hitlerjev sunek in intervencijo.

Napadi na nemške vojske v pariškem distriktu se nadaljujejo. Pet nemških častnikov je bilo ubitih in štirinajst ranjenih pri eksploziji bombe, ki se je pripetila v koncertni dvorani Salle Wagram v distriktu Etouli. Nadaljnji nemški vojaški častnik je bil napaden in ubit v Dijonu, trije drugi pa so bili ranjeni.

Poljaki umirajo v jetniških taboriščih

London, 8. jan.—Poljska časniškarska agencija pravi, da je dobila poročilo iz zanesljivega vira, da 1500 oseb umre vsak mesec v jetniških taboriščih na Poljskem. V zadnjem novembru se je v teh taboriščih nahajalo 25,000 jetnikov.

Vojni proračun predložen kongresu

56 milijard za financiranje vojnih operacij

Washington, D. C., 8. jan.—Predsednik Roosevelt je predložil kongresu vojni proračun, ki določa potrošnjo 56 milijard dolarjev za financiranje vojnih operacij, konstrukcijo novih bojnih ladij, letal in drugega orožja v prihodnjem fiskalnem letu, ki se prične 1. julija. Ta je največji proračun v zgodovini Združenih držav.

Roosevelt je zaeno apeliral na ameriško ljudstvo, naj doprinese žrtve brez godrnjanja, ker so te potrebne v borbi, katere cilj je poraz osišča.

V smislu predloženega proračuna bo moral kongres naložiti nove davke. Ti bodo znašali dodatno vsoto \$27,000,000,000 v prihodnjem letu. Večaki sodijo, da bo javni dolg narasel na \$110,000,000,000 do 1. julija prihodnjega leta.

Brazilska vlada udarila nacije

Letalska družba suspendirala promet

Rio de Janeiro, Brazilija, 8. jan.—Vlada je prevzela po nacističnih kontrolirano letalsko kompanijo Condor, ki je vzdrževala letalski promet na devet tisoč milij dolgih črtah v Južni Ameriki. Lastništvo delnice te družbe je omejeno na domačine, ki so bili rojeni v Braziliji. Promet po teh letalskih črtah se bo vrnil odslej naprej pod nadzorom brazilskega letalskega ministra.

Družba je morala nedavno deloma suspendirati letalski promet, ker ji niso ameriške in angleške oljne kompanije hotele prodajati letalskega gasolina.

Policijski lov na agente osišča se nadaljuje v krajih, kjer so velike nemške in italijanske naselbine. Avtoritete poročajo, da je bilo že več sto Nemcev in Italijanov aretiranih in odvdenih v zapor na obtožbo špionaže v prilog osišču.

Finski ministri v švedskem glavnem mestu

Stockholm, Švedska, 8. jan.—Več članov finske vlade in bivši poslanik v Moskvi, ki je bil načelnik finske delegacije na konferenci, kateri je sledilo premirje v prvi finski-ruski vojni, se nahajajo tu. Njihov obisk je sprožil govorice, da hoče Finska skleniti mir s sovjeti zdaj, ko Hitlerjeva vojna mašina dobi strahovite udarce v Rusiji in Libiji. List Socialdemokratt, glasilo finskih socialistov, je že pozvalo vlado, naj sklene mir z Rusijo. Socialisti kritizirajo finske generale, zlasti pa maršala Mannerheima, ker so za nadaljevanje vojne proti sovjetom.

Osiščni diplomatje zapustili Panamo

Panama City, Panama, 8. jan.—Člani nemškega, italijanskega in japonskega diplomatskega štaba so se včeraj ukrcali na parnik, ki je odinil proti New Orleansu, La. Vlada je naznanila, da so po dogovoru v istem času odpotovali člani panamskih posadstev iz Berlina, Rima in Tokija.

Padec števila smrti v Angliji

London, 8. jan.—V Angliji je bilo manj smrtnih slučajev v preteklem letu v primeri z letom 1940, poroča urad za življenjsko statistiko. Na vsakih tisoč ljudi je prišlo devet smrti. Število rojstev se je povečalo za 46,000.

RESEN KONFLIKT MED HITLERJEM IN GENERALI

Bolezni kose nemške vojske na ruskih frontah

Berlin je oboroženo ZENO TABORIŠČE

Washington, D. C., 8. jan.—Neka zavezniška vlada je izročila ameriškemu vojnemu departmentu uradno poročilo o konfliktu med diktatorjem Hitlerjem in generali, ki vsebuje tudi podrobnosti o stradanju in boleznih med nemškimi vojski na ruskih frontah. Poročilo pravi, da so bolezni pokosile že na tisoče vojakov. Generali in drugi visoki vojaški častniki kujejo zaroto proti Hitlerju in njegovim pajdašem.

Podatke, katere vsebuje poročilo, so zbrali zavezniški agenti v Rusiji, Nemčiji in Franciji. Iz teh je razvidno, da je Nemčija izgubila 1,250,000 vojakov in 25,000 častnikov na ruskih frontah od začetka vojne do 1. decembra. Te številke ne vključujejo ujetih in ranjenih nemških vojakov.

Hitler je vrzel 21 motornih in oklopnih divizij v boj proti Rusom in dvanajst divizij so sovjeti zdrobili. Srditi in neprestani ruski napadi v hudem mrazu na nemške armade so povzročili konfuzijo. Nemška oborožena sila ni bila pripravljena na boj proti Rusom v mrazu več stopinj pod ničlo, zato dobi strahovite udarce na vseh frontah.

Po prvotnem načrtu bi morali Nemci okupirati Leningrad, Moskvo in Rostov 1. novembra. Če bi se bilo to zgodilo, bi vojski dobili zavetje v teh mestih čez zimo. Generali so svetovali Hitlerju, naj izpremeni načrt, a jih ni poslušal.

Že v oktobru, preden je Hitler odstavil feldmaršala Waltherja von Brauschitscha, so se širile govorice, da generali kujejo zaroto proti diktatorju. Na črte za revoluto sta sestavila admiral Canaris in general Marschner. Rebelna grupa operira tudi tajno radiopostajo, s katere govorniki kritizirajo Hitlerjevo politiko.

London, 8. jan.—Sem prihajajo poročila o resnem nepokoju v Nemčiji. Morley Richards, vojaški dopisnik lista Daily Mail, pravi, da Hitler sedi na sodu amonika, ki lahko vsak čas eksplodira.

Berlin je postal oboroženo taborišče. Na vseh glavnih križiščih stoji strojnica in oddelki "šturmarmej", ki so pripravljene na akcijo in izdobilitev vsakega poskusa za strmoglavljenje nacističnega režima.

Razkol med Hitlerjem in generali se ne da več tajiti. Nemški narod je že dobil informacije o obsegu izgub oborožene sile na ruskih frontah. Bojazn, da čaka Nemčijo strahoviti poraz, se je povečala z vstopom Amerike v vojno. Močne sile so na delu proti Hitlerjevemu režimu in te bodo udarile, če se položaj na ruskih frontah ne bo zasakal v prilog nemški armadi.

De Gaulle ima armado 100,000 mož

New York, 8. jan.—Svobodna francoska armada, katere poveljnik je general Charles de Gaulle, ima armado čez 100,000 mož. Del te se že bori na strani zavezniških čet proti osišču. Poleg te armade ima De Gaulle bojno mornarico 40 ladij in 105 tovornih parnikov. Te številke o obsegu svobodne francoske armade je objavila publikacija Pour la Victoire, ki je prišla izhajati v New Yorku ta teden.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Novi uspehi četnikov

Angora, 27. decembra (NYT) — Po poročilih, ki so jih prejeli inozemski vojni in dopisniški krogi v Angori, so srbske čete generala Draže Mihajlovića ponovile svoje ostre napade v srednji in zahodni Srbiji na nemške sile. Posadke nemških vojašnic z velikih delov ozemlja, ki so ga zasedli Nemci, so bile pregnane v začetku decembra.

Poroča se, da divjajo hude borbe v pokrajinah Mačva in Jadarski in zahodni del Beograda med Savo in Drino. Mihajlovićev četnik vračajo napade v strnjanih četah pri Užicu, Čačku, Sabcu, Kraljevu in Gornjem Milanovcu. Izgube nemških posadk, ki so zelo izčrpane še iz prejšnjih zimskih bojev, so baje težke.

Poroča se, da četniki, ki delujejo v srednji in zahodni Srbiji, postajajo bolj in bolj aktivni in da so nemške posiljavitve vojaštva in orožja v Solun in Sofijo prišle z zamudo, v mnogih slučajih pa sploh ne zaradi poskodovanih prometnih sredstev.

Poročila poročevalnih krogov, potrjena z nemškimi priznanji v belgradskih radijskih oddajah, s pisanjem belgradskega lista "Novo Vreme" in "Vilna Zeitung", kažejo, da se je tretji veliki napor Nemcev za uničenje srbskega odpora ponesrečil še bolj kakor napadi v septembru in oktobru navzlic ljudem in materijalu, ki so ga vrgli v obupno borbo na bojni črti, ki je čez 1500 kvadratnih milj ozemlja, težkega in neprehodnega srbskega terena.

Srbske izgube so težke in trpljenje mestnega in podeželskega prebivalstva je še težje zaradi nemškega sistema seljanstva v množicah in načrtnega uničevanja. Nad-štiriideset srbskih trgov in vasi je bilo delno ali popolnoma uničenih z nemškim obstreljevanjem in požiganjem.

"Novo Vreme" po starem namenu trdi, da je bilo 4000 meščanov in deželanov ubitih od začetka napadov v septembru sile v Srbiji. Ta številka verjetno vključuje tudi meščane Sabca, "srbskega Verduna", Čačka in Užice. Vsa ta mesta so bila popolnoma uničena z nemškim topništvom in bombniki.

V istem času zanesljiva poročila mednarodnih vojaških in dopisniških krogov v Angori in Carigradu omenjajo, da so nemške izgube ljudi in materiala celo večje, kot se je poročalo sprva in da so Nemci izgubili več kakor dve polni diviziji z ogromnimi količinami pošiljatev, mehanizirane opreme in orožja. Nemci so pretrpeli te izgube od kar je začela prva ostra nemška ofenziva druge nedelje v septembru.

— V —

Nemci se umikajo pred srbskim ognjem

Angora, 28. decembra (NYT) — Inozemski vojaški poročevalni krogi v Angori poročajo, da se nemške sile umikajo iz južnozahodne in severne Srbije po celi vrsti porazov v bojih z močnimi silami generala Draže Mihajlovića in da obstaja možnost, da hemško glavno poveljstvo ukaže ustavljanje tretje neuspešne akcije proti srbski vojski.

Nemška pehota se je po osem spopadu z močnimi četniškimi silami pri Zeki umaknila vzhodno od Čačka. Pri tem spopadu so po poročilih Nemci izgubili dva ali tri polke in mnogo materiala. Druge nemške čete so bile potolčene južno pri Kočijevu blizu Sabca in se umikajo.

V težkih bojih pri Ivanici in Dobraču v južni Srbiji so četniki z nenadnim bočnim napadom nenadili nemške čete in zasedle sile generala Nedića, ki so se o zadnjih vesteh umaknile s težkimi izgubami.

Visok sneg in naporno bojevalje povzročata med nemškimi vojski mnogo žrtev in slabota morala nemških sil. Veliko poranjanje hrane je v srednji in zahodni Srbiji, kjer so nemške čete izvajale politiko ustojenja polj s pomočjo vsega prebivalstva. Vse nemške oddelke so četniki v planinah

odrezali in tam zmrzujejo do smrti.

Po nemškem obstreljevanju Sabca, Užice in Čačka četniške sile niso zaleje ujetnikov.

New York, 19. dec. (AP) — Britanski radio danes prinaša iz južnozahodne Evrope, v kateri poroča, da so se jugoslovanske in grške "armade svobode" sestale v planinah južne Srbije in severne Grčije.

To radijsko poročilo, ki ga je prejela CSB pravi, da obe vojski nadaljujeta borbo proti Nemcem z ramo ob ramo. Njihovi poročevalni krogi obveščajo javnost o premikanju sovražnika.

— V —

Besede Hrvatske bana Jugoslaviji

New York, 25. dec. (JCO) — Ban Hrvatske, dr. Ivan Šubašić, je o Božiču poslal Srbom, Hrvatom in Slovincem v Jugoslaviji božično sporočilo, ki so ga velike ameriške radiopostaje po kratkih valovih prenašale v noči med 24. in 25. decembrom. Ban Hrvatske je dejal:

"Danes, o Božiču, tem največjem prazniku krščanstva, govorim prvič na radiu, odkar sem zapustil dom in domovino; govorim srbskemu in slovenskemu, a zlasti svojemu hrvatskemu narodu v vsej naši pojojeni, a ne premagani Jugoslaviji. Govorim iz Amerike, te velike zemlje, bogate z vsemi človeškimi dobrinami, a zlasti z največjo dobrino vsega človeštva: globokim čustvom za demokracijo in svobodo. Iz zemlje, ki je bila pri vsej svoji etiki srca in duše in pri vsej svoji veliki civilizaciji napadena zahrbtno in zločinsko, kakor vsi narodi in vse zemlje, ki so se zbrali v vojsko za ohranitev dobrega proti zlu, svobode proti suženstvu, pravice proti nasilju; — vse to, se zdijo, je moralo biti tako in po vsej verjetnosti so sedaj popolnoma in dokončno postavljena bojišča v svetu.

Vojna je v polnem razmahu na vseh celinah in po vseh morjih zemeljske krogle. Če pogledamo vse narode in vse države, ki smo v njihovih bojnih vrstah tudi mi, srbski, hrvatski in slovenski narod, če preštejemo naše vrste in vidimo ogromne milijone človeških duš, milijone materialnih sil, milijone virov za ustvarjanje vsega, kar je človeku potrebno v miru in v vojni — vidimo silno premoč in čutimo vso gotovost naše zmage. Pa to ni vse, kar imamo. Za tem ogromnimi silami stoji druga sila, ki raste od dne do dne in čim več žrtev prinese, tem večja in močnejša je. Ta sila so ideali svobode, človečanstva in pravice človeka posameznika kakor narodov in vsega človeškega rodu.

Bil sem v Aziji, Afriki in obeh Amerikah ter na svojem potovanju srečeval narode vseh rodov in vseh ver. Videl sem, da

je pri vseh ena sama volja: dati končni udarec najtemnejšemu zatiralcu človeške svobode in najstrašnejšemu sovražniku časti in dostojanstva človeka in naroda, odkar je svet začel pisati svojo zgodovino. Sveta, ki sem ga prehodil, ni več treba klicati v boj, ker prihaja dobrovoljno kakor hudournik in težko, težko je zanj najti dovolj prostora in razdeliti dovolj orožja iz vseh ogromnih in neusahljivih orožaren.

Ko sem vse to videl, me navdaja upanje, čeprav se zavedam vsega trpljenja, ki ste mu v domovini izpostavljeni vi vsi, dragi bratje Srbi, Hrvati in Slovinci, vsi z ostalimi slovanskimi brati, zlasti Rusi, ki s svojimi borbami in zmagami hrabrijajo vse narode — up me navdaja in trdno prepričanje, da bo združeno slovansko skupaj z ostalimi silami demokracije, z britanskim carstvom in Severnoameriško unijo na čelu odigralo eno največjih vlog v zgodovini sveta, ki bo človeštvu iz te težke in krvave krize prinesla za stoletja naprej samo eno premoč — premoč miru, pravice in svobode. Naročam vam in prosim vas vse, bodite danes vsi prisotni in združeni v vaših srcih in vaših dušah pri velikem polnočnem zvonu, ki bo odmeval po naših hribih in poljih, gorah in dolinah, naših vodah in našem Jadranu, občutite v uri tega zvonjenja bolj kakor kdaj, da je ideja, za katero trpite in v najstrašnejših mukah umirate, v zori svojega uresničenja in da ne bo dolgo, ko se bomo vrnili k vam z velikimi zveznicami, ki nosijo mir, svobodo in pravičnost, ki jih človeštvo danes prav tako potrebuje kakor dela, kruha in reda.

Ni daleč dan, ko se bomo objeli v naši domovini, obnovljeni in veliki Jugoslaviji, kjer bo svoboden srbski, svoboden slovenski in svoboden hrvatski narod, v krvi okopan, v trpljenju združen in v ljubezni obnovljen, pristopil k delu za srečo in zadovoljstvo svoje in vseh narodov v novi Evropi, v srečnem človeštvu bodočnosti.

Mi vsi, ki smo daleč od vas, smo nocoj združeni z vami v mislih, v čustvih, v molitvi in kletvi. Naša kletev ni kletvina, naša kletev je zakletev, da bomo za ohranitev tega, kar so nam pradedi zapustili, čast, poštenost, ljubezen do drugega in težnjo po sreči v svobodi dali vse in še vse prenesli. Lajšajte drug drugemu trpljenje in bol v medsebojni ljubezni in zaupanju. Zadržite v svoji sredi vse slabo, kajti ustroj naše narodne duše in naših narodnih čustev ter vsega našega narodnega kulta ne more in ne sme ne za trenutek v svoji sredi trpeti zla.

Po tej zakletvi in molitvi ostanimo trajno čuječi.

Pred devetnajstimi stoletji je bilo pastirjem v Betlehemu naročeno, naj ostanejo čuječi, ko se bo Bog rodil in naj gledajo proti mestu njegovega rojstva. Jaz pa vam kličem za ta Božič: Bodite čuječi v borbi in glejte, kako se še nocoj poraja svoboda."

Slika kaže Maksima Litvinova, novega sovjetskega poslanika v Ameriki, ob prihodu v San Francisco.

BUY U.S. DEFENSE BONDS!

Iz justičnega departmeta

Generalni pravdnik Francis Biddle je ravnokar izdal sledečo izjavo glede nameštanja inozemcev v privatnih industrijah

Pred dvema tednoma je justični departmet izdal poziv na državne in lokalne izvrševalce zakona ter na splošno občinstvo, naj pomaga doma varovati svobode našega lojalnega nedržavlanskega prebivalstva. Odziv na ta poziv je bil vzpodbudilen — odseval ni skoraj nič histerije in onega nasprotstva napram inozemcem kot takim, ki je tako pokvarilo naš rekord za časa vojne pred dvajsetimi leti, in pripravljenost, da se poklicani federalni oblasti prepusti problem, da ravna z onimi neobjasnimi ali izdajalnimi elementi, državljanji ali inozemci, če jih je še kaj.

Preostaja pa še vedno resen problem, pri katerem je treba imeti našo veliko svrhu stalno pred očmi; to je problem zaposlavljanja inozemcev v privatnem uposlovanju.

Ne moremo si predstaviti bolj kratkovidnega, škodljivega ali neameriškega ravnanja v tem času, kakor izključevanje nedržavljanov od postopenega privatnega zaslužka. V prvi vrsti je to jako učinkovit način, da se rodi nesloga, da se prelomi vera napram ljudem, ki so prišli v Ameriko iskat svobode in pravičnosti. Tako početje je popolno zanikanje naših ameriških institucij in naših svobod in načel, na katerih je bila ustanovljena naša demokracija.

Zal, reči moram, da je na znanje justičnega departmeta prišlo mnogo slučajev, ko so delodajalci odpustili delavce radi kakre površne "sumnje", da utegnejo biti neobjasni inozemci ali celo, ker imajo "inozemsko domneva imena". Rad bi opozoril delodajalce, da izmed vsega našega nedržavlanskega prebivalstva od skoraj 5,000,000 manj kot 3000 — po šest izmed vsake desetice — jih je oblast smatrala za nevarne miru in varnosti Združenih držav. Te inozemce so federalne oblasti vzele v zapore.

Rad bi tudi opozoril take delodajalce, da mnogi izmed njih "inozemcev", ki so jih odpustili, imajo sedaj svoje sinove v naši vojski ali mornarici. Izmed o njih, ki so umrli borec se proti izdajalnemu napadam na Manilo in Pearl Harbor, so bili možje, katerih ime je bilo Wagner in Peterson in Monzo in Rossini. Izključiti inozemce od zaslužka je kratkovidno in škodljivo. Naša država potrebuje sedaj izurjenosti in službe vsakega zdravega in lojalnega človeka, državljan in inozemca, in odjemati deželi priložnost njihove službe je gospodarska izguba in bedast pogrešek.

Zdi se, da v tej zvezi prevladuje nekoliko zmede, kar se tiče stališča, ki ga zavzema federalna vlada, in kar se tiče določb federalnih zakonov z ozirom na

uposlovanje inozemcev. Kar se prve točke tiče, je izrečno stališče federalne vlade, naj ne bo nikakega zaposlavljanja v uposlovanju inozemcev v obrambnih industrijah zaradi plemenitve, vere, barve ali narodnostnega izvora.

Kar se zakona tiče, imamo le eno omejitev: v slučaju tajnih, zaupnih ali omejenih kontraktov in v slučaju kontraktov za sestavine in pritlikline aeroplanov, si mora delodajalec zagotoviti dovoljenje s strani dotičnega načelnika federalnega departmeta, ako hoče vzeti v službo inozemce. Vojni in mornariški departmeta sta ustanovila redno postopanje za reševanje takih prošelj in sta ugodila istim na tisoče. O tej priliki naj bo tu omenjeno, da razmeroma jako malo teh prošelj za uposlovanje inozemcev ni bilo dovoljno rešenih.

Nobenih drugih federalnih zakonov, ki bi omejevali uposlovanje inozemcev s strani privatnih delodajalcev v narodnih obrambnih industrijah, in seveda ni prav nikakega federalnega zakona, ki bi zabranil uposlovanje tujerodnih ameriških državljanov kateregakoli narodnostnega izvora.

Nobenega razloga ni, zakaj ne bi ameriška industrija dala dela lojalnim ljudem, inozemcem ali tujerodnim Amerikanem; pa tudi ni nikakega možnega opravičevanja za odpustitev takih uposlenecv. Federalna vlada obsoja to diskriminacijo in pozivlja vse delodajalce, naj ne ravnaajo tako.

Vojna ogroža vse civilne pravice; res je, da smo imeli vojne tude poprej in naše osebne svobode so jih preživele, ali imeli smo čase surovega zlorabljanja, ki je histerija in sovraštvo in strah planil kviku in ko so manjšine trpele nezakonite in krute zlorabe. Vsak človek, ki mu je mar za svobodo, za vlado po zakonu — in vsa svoboda temelji na pravičnem izvrševanju zakona — mora boriti se za njo za drugega človeka, s katerim se ne strinja, za pravico manjšine, za boljše priložnost neprivilegiranih ljudi z isto vztrajnostjo in strastjo, s katero bi se boril za svoje lastne pravice. Ako nam je mar za demokracijo, nam mora biti mar za njo kot nekaj, kar velja tudi za druge, kakor za nas; da, tudi za inozemce, za Nemce, za Italijane in Japonce, za one, ki so z nami, kakor tudi za one, ki so proti nam: kajti Bill of Rights ne ščiti le ameriških državljanov, marveč vsa človeška bitja, ki živijo na naših ameriških tleh pod našo ameriško zastavo. Pravice Anglo-Saksoncev, židov, katoličanov, črncev, Slovanov, Indijancev — so vse enake pred zakonom. Vse to moramo stalno imeti pred očmi in dosledno se moramo ravnati — seveda, ako zares ljubimo pravičnost, in ako zares črtno bajnetno in bič in puške in ves gestapovski način ravnanja s človeškimi bitji.

Najzanesljivejšo dnevno delavsko vest so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIKE VERHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Podpredsedniki

MIKE R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik 2657 W. 68th St., Cleveland, Ohio

Dистриčni podpredsedniki

JOB CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MACLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLAR, četrto okrožje 287 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 414 Pierre St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje 823 W. 1th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 853 E. 131st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1937 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISH 700 E. 90th St., Cleveland, O.

Poradni odbor

ANTON SHULAR, predsednik Box 21, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH 215 Toner St., Luserna, Pa.
FRANK BARBICH 18011 Muskegon Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 747 E. 90th St., Cleveland, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK ZATTE, predsednik 3261 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MILAN MEDVEČEK 16208 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM JR. 619 McNichols Rd., Detroit, Mich.
JOHN OLIP 281 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FERD MALGAI 25 Westcott Ave., Peru, Ill.

Zdravniki

F. J. ARCH 618 Chestnut St., N. E., Pittsburgh, Pa.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

vedno ljubil; sedaj pa, pokora stara, v tej tragi ležiš!" Nato glasno zajoka in se sesede na akrinjo poleg peči in tam ostane. Nosaci so zabili pokrov na krsto in jo odnesli ven pred hišo, kjer je duhovnik odpel "libero". Zvonovi so zazvonili v linah in spreved se je pričel premikati proti farni cerkvi, kakih 15 minut hoda, nato za cerkvijo na pokopališče. Duhovnik je spregovil nekaj besed veliki množici, nakar so spustili krsto v jamo in jo takoj zasuli. "Počivaj v miru!" so šepetali ljudje in odhajali.

Jaz sem imel obute veliko škornje, trde "mekikajnjarje". Bil so sosedovega sina, ki je ravno prišel od vojakov. Imel sem jih s slamo nabasane, ker so mi bili preveliki, da tudi ko len nisem mogel premikati ob hoji. Z mlajšo sestro sva se držala za roko. Tudi ona je imela dosti prevelike čevlje in je težko hodila.

Ljudje so odšli. Mati in otroci smo še ostali poleg zasutega groba, utrjeni in v srcih nepoplena bol. Sezujem velike škornje, denem vsakega pod eno pazduho in jo ubremem domov. Mati, bratje in sestre so prišli drug za drugim. Večna vrsta so bila na stečaj odprta. Vse se mi je zdelo tuje, vse poznano in žalostno. Slutil sem, da je naše skupno družinsko življenje za vedno minulo. Na peči je še polna skleda kaše od božičnega večera. V kamro, kjer je oče umrl, se nisem upal pogledati.

Mati vzame blagoslovljeno vodo, pokropi hišo in nas otroke, nato pa smo molili vse tri rožne vence za duše v vica. Potem zakurimo peč in se ogrejemo. Mati skuha močnika, ga postavi na mizo, se vsede k nam in pravi: "Imam samo še par pesti moke, kredita ni, dobila vam bom službe po kmetijah in Bog vas blagoslovi!"

To je bila naša zadnja skupna večerja. Drugi dan smo šli staršje trije od hiše za službami. Jaz sem dopolnil enajsto leto. In tako so odšli po starosti vsi ostali v svet za kruhom.

Frank Gaber.

Jugoslavija je v Washingtonu podpisala deklaracijo 26 držav

Washington, 2. jan. (JCO) — V Washingtonu je bila podpisana deklaracija 26 držav. V imenu Jugoslavije je podpisal deklaracijo K. Fotić, poslanik v Washingtonu.

(Poročevalna družba United Press poroča iz Londona, da je neki uradni jugoslovanski predstavnik v Londonu izjavil, da Jugoslavlani upajo, da bo po podpisu novega sporazuma mogoče pošiljati svobodni jugoslovanski vojski vojaške potrebščine, vojski, ki se še vedno neprestano upira Nemcem v Jugoslaviji.)

Jugoslavija v vojni z Japonko

London, 1. januarja (JCO) — The Inter-Allied Review v številki 15. decembra 1941 poroča pod naslovom "Jugoslavija v vojni" sledeče:

"Jugoslavija in Japonka nikdar niste imeli diplomatskih odnosov. Med obema narodoma nikdar ni bilo nobenega sporazuma, ki bi urejeval odnose. Navzlic temu se je Jugoslavija zavedala, da je v vojnem stanju z Japonko od tistega dne, ko je Velika Britanija napovedala vojno Japonski. Jugoslovanski zunanji minister dr. Momčilo Ninčić je dal 9. decembra 1941 v Londonu sledečo izjavo:

"Vojna z Japonko je logičen korak v sporu med dvema svetoma, ki sta v večni borbi: med svetom nasilja in barbarstva, ustvarjenega s surovo silo in svetom, ki dela za napredek človeštva in enakopravnost človeka in naroda. Način, kako je Japonka brutalno napadla, nam jo kaže kot najslabšo zaveznico Nemčije in Italije, kar ni nikogar iznenadilo. To pomeni še drugi dokaz, kako važno in nujno je porušiti režime, katerih cilji in načini so barbarski. A ta zadnji napad Japonke bo imel kot edino posledico vstajenje in zedinjenje ameriškega naroda, tako da bodo njegove neizčrpane sile mobilizirane do največjih možnosti in s tem omogočile zmago civilizacije nad barbarstvom."

Churchill o junaškem srbskem narodu

Ottawa, 1. januarja (JCO) — Pri častnikarskem sestanku, ki ga je priredil Winston Churchill ob svojem bivanju v Ottawi, ga je veliko število kanadskih častnikov vprašalo po stanju in razmerah med evropskimi narodi, ki so pod nacističkim gospodstvom. Winston Churchill je dejal, da je več kot 90% narorov v zaslužnjem Evropi na strani velike borbe za svobodo, ki jo vodi Velika Britanija. "Ti narodi," je dejal Winston Churchill, "ne puste, da bi upanje v njihovih srcih umrlo in nimajo nobenih obzirov do sovražnikov in napadalcev."

"Winston Churchill — poročča dopisnik Associated Pressa Lehrbas — je s posebnim ponosom govoril o borbi "junaškega planinskega naroda" Srbije, navzlic "strašnim krutostim, ki jih nacisti vpirajo med srbskim narodom."

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za borbi, ter potrebuje agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vseha organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj ne pošiljajo lista Prosveta.

ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

Pritegnila je tudi Zofija:

"Jakob ima prav: za koritarja bi ga obsodili in služba ni vredna toliko, da bi zaradi nje sprejel tak pekat! Bova že kako shajala tudi brez 'Našega časa'. Če ne bo mogel Jakob dobiti dela, bom šla pa jaz v tovarno!"

Jakob jo je debela pogledal. Njena ideja mu ni ugajala. Da bi žena delala, on pa postaval okrog? Žena naj bo doma, dela in služi naj mož!

Gaber pa se je nasmešnil Zofijini odločnosti. "Korajžo imaš, to ti mora vsak priznati!"

Tri tedne pozneje je Zofija začela delati v tovarni emajlirane posode. Jakobu to ni bilo všeč, a kaj je hotel? Sam ni mogel dobiti dela, zaman je begal to tovarno do tovarne in prihrankov tudi nista imela, jesti pa je bilo treba in plačevati najemnino. S kislim obrazom se je vdal v neizogibno ter prevzel vlogo hišne gospodinje in kuharice, kajti da bi žena potem, ko bi prišla z dela, še kuhala in pospravljala, ni maral niti slišati. "Če že mora biti tako, da ti delaš v tovarni, bom pa jaz prevzel domače delo, dokler se ne obrne!"

Zofija je prevzela novo vlogo vedro in brez godrnjanja. Zjutraj je vesela vstala, se smejala neokretnosti nove "kuharice" Jakoba, smeje se odšla na delo ter se smešljajoč vrnila zvečer z dela. Večkrat je bila utrujena in ni ji bilo do smeha, vžle tem pa je prišla domov vedno z nasmeškom na ustih, kakor bi ji bilo delo najslajša zabava in ne muka, kakor ji je bilo do stikarja. Posebno prve tedne, dokler se svojemu novemu delu ni privadila, se utrdila. O Zofiji je bila hrabra žena, pripravljena storiti vse, samo, da ne bi Jakoba še bolj bolelo, ker je morala delati v tovarni ona ter skrbeti za oba. "Moje delo je prava igračka, Jakob, res..." mu je venomer zatrjevala, ko je hotel vedeti; ali ni morda preveč utrujena. "Igraje ga opraviš in ko grem domov, sem skoroda bolj spočita kot zjutraj..."

Jakob ji je verjel in ne verjel. Ni mu ušlo, da je bil njen smeh včasih truden, prisiljen, da ji je mnogokrat ležal v udih svinec utrujenosti in izčrpanosti. In to ga je grizlo, dasi Zofiji tega ni hotel pokazati, češ, reva trpi dovolj že brez tega.

"Prekleti sveti!" je kiel, kadar je bil sam.

2.

Tiste dni se je poslovil od metropole umetnik Pavel Iskra, Jakobov prijatelj. Spoznal je, da v metropoli ni dobroduše, da rojaki ne razumejo njega in njegove umetnosti in da zato nima smisla zanj, da bi še dlje ostajal med njimi.

"Če bi hotel biti takšen, kakršni so sami, namreč tisti, ki imajo nekaj pod palcem in vsled tega smatrajo sebe za 'narod', to je, če bi se hotel prostituirati, potem bi lahko ostal tukaj in prejkone bi se mi godilo dobro. Toda jaz se nisem rodil s skrivljeno hrbtnico. Svoju umetniškemu prepričanju sem bil vedno in mu bom vedno zvest, tudi če bi moral zaradi tega stradati. Slednjemu sem itak že dodobra privajen... Nočem, da bi mojemu otroku kdaj mogli reči: 'Tvoj oče bi bil lahko velik umetnik, če bi bil pošten, če se ne bi bil prostituiral, prodal kot poccenica zaradi koščka kruha...' Življenje itak ni večno, namreč naše življenje in želodec ni toliko vreden, da bi človek zaradi njega prodal svojo dušo! Nazaj na Zapad! Tam imam prijatelje, kakršnih tukaj nimam... in naposled se mi bo med Američani godilo boljše, ne da bi moral prodati svoje prepričanje in zaslužiti svojo dušo..."

Jakob je mrko prikimal. Iskra je bil v pravem. Metropola ne pozna razumevanja za u-

metnost, premajhna je in preveč se vsa njena miselnost omejuje na vprašanje želodca in spolnosti, zato je nemogoče ceniti umetnika in njegovo delo. In vendar je to tako žalostno!"

Mladenč sanjavih, v za navadne zemljane nedosežne dalje vprtimi temnimi očmi je prišel v Novi svet, se skušal v njem znajti, spopolniti ter si priboriti priznanje. Trdo življenje je živel pri tem, mnogo hudega skusil. In potem so ga našli tujci, Američani, ga dvignili, priznali, začeli spoštovati. In so ga vzeli medse kot enakovrednega umetnika, celo nad sebe so ga mnogi dvigali. Iskra pa pri tem ni nikdar pozabil, da je slovenske matere sin. Nikdar ni tega tajil, nasprotno, vedno je to izpovedoval. Potem je po dolgih letih odsotnosti zopet prišel med svoje rojake, da bi živel med njimi. Doživljal je razočaranje za razočaranjem. Tisti, ki bi morali izseljenemu narodu kazati pot kvišku, k luči, so se po svoji moči in na svoje načine trudili, da ga obdržijo v vseh pogledih na isti višini, kot je bil doma, v stari domovini. Samostalniki "kultura" so sicer vedno in ga še valjajo po svojih jezikih, a kako malo jih je bilo vedno med njimi, ki so bili res tudi kulturni ter se potrudili, da bi priseljenca Slovenca dvignili na višjo kulturno stopnjo! Kultura jim je bila vedno samo pripravna žoga, ki so jo metali sem in tja v imenu svojih želodcev in spolnosti. O seveda, če bi se Iskra mogel sprijazniti s temi ljudmi in njihovo igro, bi mu bil obstanek v metropoli zagotovljen — častili bi ga in ga povzdigovali v deveta nebesa in tudi njegovemu želodcu bi se dobro godilo! Ampak Iskra ne more biti takšen človek — če bi bil, potem ne bi bil nikdar postal velik umetnik! In ker ne more postati njim enak, ne marajo zanj: ga nočejo videti, ga z nemim prezirom izrivajo iz svoje srede... In umetnik bo šel — nazaj med Američane...

In tile koritarji-palčki se bodo moško repenčili v blatu, ki so ga sami ustvarili in se širi vse okrog njih, škiljili s svojimi z blatom zapacanimi očmi po v temi in blatu capljajočih klavirnih postavah svojih zapeljancev ter čekali o — kulturi in kulturnih podvigih! —

Jakob je trpko stisnil ustnice.

"Bogme, ne zamerim ti, Pavel, da nam obračša hrbet... Jaz bi bil na tvojemu mestu to že davno storil... Ej, nehvaležna je tale naša metropola umetnikom, ne razume jih in ne dojemata, dasi ne samo po svoji lastni krivdi, temveč v veliki meri po krivdi tistih duševnih pritlikavcev, ki se jim je podvrkla — na svojo nesrečo! Da, drugače ti sploh ne kaže, če nočeš med nami umreti od lakote... Ampak jaz te bom pogrešal... toliko sem se naučil pri tebi in toliko prepričanih ur sem prebil v tvoji delavnici, toliko lepote videl pri tebi... Ah, pa kaj se hoče... prijatelja najdeš, a že ga izgubiš..."

Čez Iskrin ostro izklesani zagoreli obraz je hušnil prijazen nasmešek in v njegovih velikih, globokih rjavih očeh se je zgenilo nekaj toplote.

"Nič ne maraj, Jakob, še se bomo videli!" ga je prijazno potepal po ramenu. In potem, ko ga je nekaj časa zamišljeno opazoval, je preprosto pristavil:

"Sicer boš pa nekoč prišel za menoj..."

"Za teboj?" ga je Jakob neverjetno pogledal.

Iskra je smehljaje se prikimal.

"Da, mislim, da boš prišel... Veš, Jakob, meni se močno dozdeva, da ti prav tako kot jaz nisi ustvarjen za življenje v metropoli... pretrdo hrbtnico imaš za te ljudi... preveč samostojen si zanje... Zato ti rečem: Na svide-nje je blate na Zapadu!" (Dalje prihodnjici.)

"Roman ga je kupil pred petimi leti, ko je bil še oficir; konj je bil mlad in isker, toliko da je vedel, kaj se pravi sedlo... In zdaj stoji tu; le malokdaj ga kdo zajaše. Saj veste, kako bi ga jezdit — on, siromak?"

"Pred petimi leti?" je ponovila Breda zamišljeno, vračaje se nazaj na prsto, ter se je spustila na klop, ki je bila postavljena v senco pred vhodom. "Takrat je bil gospod Roman oficir? In kako da — ah, oprostite..."

"Tistikrat je prišla nesreča," je odgovoril mirno, "ki vam je več ali manj že znana... Danes spominja Romana nanjo izgubljena in nepovračljiva luč oči; in morda še nekaj drugega, ampak — tisto nosi sam v sebi, mi ne vemo, kaj je. Pozna se mu: saj ste videli brazgotino, ki jo ima na senu?"

Breda je prikimala.

"Morda vam je pravil yso historijo? — Ne? Lahko da vam jo še pove; on sam bo znal in vedel boljše, kakor bi pa jaz. Mati je bila že umrla, pol leta poprej; oče pa je še živel in sestra, tista bolehnata, ki visi nje slika nad mojo mizo. Lepa je bila, ali ne? In veste, v marsičem podobna vam: v besedah in vedenju..."

Ena tistih, ki so predobro, da bi umirale s sivimi lasmi. — In Romanova zgodba je pospešila bolezen njenih šibkih prsi; oče pa — moj Bog! njega je takrat zadela kap. Prečital je brzojavko, pomolel jo je meni, preko mize, pa je naslonil čelo v dlan; in preden sem razbral brzojavko z očmi, — vi si morda ne mislite, kako čudno znore pogledi v takih trenotkih! — preden sem zvedel, kaj stoji v brzojavki, zaropče krožnik, — bilo je pri obedu — zaženketajo vilice in nož in kar je bilo na mizi, — oče, obraz kakor škrlat, zagrga nekaj čudnega, strašnega, čisto nerazumljivega... in pade, kakor snop. Zvečer je umrl; groza ga je bilo gledati v poslednjem boju..."

Tovarnarjev obraz se je bil izpremenil; neprijetno je oživel igra črt, roke so pripovedovale s širokimi zamahi, vsebina težke ure se je obnavljala v vsej njegovi prikaži. Gorenko trenotje je bilo padlo med njiju, in Breda je skorajda zaželela konca temu razgovoru. A dočim se je ženska mehko v nji branila žalostne zgodbe, je ravno ista njena natura z radovednostjo prislusnila k rečem, ki so jih razprostirale tovarnarjeve besede, in se je na tihem že bal, da zdajci umolkne in ne pove ničesar več.

"Pa zakaj je moralo biti?" je vzkliknil sobesednik z bridkostjo. "Verjemite, še danes ne vem... Roman ne pripoveduje, da bi ga mučil z vprašanji, — tega ne zmorem; preveč se mi smili, kajti mojega govorenja je marsikdaj zgolj grobost, a moje srce je rahlo do nesposobnosti. Niti žarka jasnosti ni v tej historiji; vse sama domnevanja, še današnji dan. Ali se čudite? Po krivem! Sami premislite, kakšne morajo biti zveze med častnikom, ki služi klovce v galiskem židovskem gnezdu pri ulancih, in med njegovo rodbino. Voščila ob godovih in za novo leto, pa tulintam pismo po denar... Toda Roman je malo zapravil; samo proti koncu se je tako pooficiril, da smo se pričeli čuditi: takrat se je mahoma iznebil vsote, lepe vsote, ki bi — no, pač tako! In oče jo je moral dati... Morda je to v kakšni zvezi, vidi vrag; dolgovi ni imel nad krščansko mero. Kaj si je mislil tisto nesrečno uro, ko je rekel — tako nenadoma! — in si ni dal izbiti iz glave,

DID YOU KNOW... by Lab

da hoče postati oficir! Brez te neumnosti bi bil Roman zdrav in mi vesel; morda bi še živeli vsi, kar nas je bilo! Tako se ne bi sprl z življenjem v tisti galiski napol vasi, kakršna je. On bi bil moral postati inženir, trgovec ali makar advokat in politik: toliko ognja je bilo v njem, toliko sil, ko je bil še doma med nami! Včasih, kadar me primejo letče misli, se mi zazdi, da bi bil preustvaril pol sveta... No, pa se je zaljubil v pisano sukno, in tako se je zgodilo... Kaj je moralo biti? Poldrugo leto pred tisto rečjo je prišel na dopust, ves izpremenjen: smeh mu je bil izgubil z lic, guba se je bila zarezala v čelo, besede so se mu upirale na ustnicah. In preden je odšel, ko ga je vprašal oče: "Roman, zakaj nisi nič več tisti, ki si bil poprej?" — ali verjamete, da se je razjezil nad njim in ga pogledal tako nekako — o, še danes se spominjam! — "Papa, je dejal, tega pa ti ne vprašaj, in nihče izmed vas. Vi vsi ste grešili nad menoj, prejšnje čase, ko sem bival še med vami; s samo vašo bedasto ljubozno ste mi ubili dušo, s samo vzgojo in skrbjo ste odeli moje življenje v tako ostudno laž, da gorje vam in meni. Zdej je prepozno, življenje je otrovna, voz hiti po klancu navzdol; kdor ga je sunil, ta se naj ske-sa, ko se razbije. Ali pa ne! — je dodal k tisto svojo trmo — in to ste opazili, gospodična Breda, da

je tako neizrekljivo trmast in ponosen! — pa je skočil v kočijo, brez besed, brez slovesa... Se roke nam ni podal. Poldrugo leto kasneje smo prejeli brzojavko, ki je vzela očetu življenje, mene pa je napotila, da sem se še na večer njegove smrti s prvim brzojavkom, odpeljal v tisto trikrat proketo Galicijo. Pridem tja, poiščem njegovo stanovanje... Dve ženscini, prva stara, druga mlada, ta lepa, ona grda, obe dve s črnimi kuštri in krivega nosu, mi odpreta; mlada se skrije, stara mi pove, da leži Roman v bolnišnici in da še ni umrl... In tam sem ga našel, s prestreljeno glavo in brez zavesti; žive duše ni poznal. Ali veste, da sem se razsrdil nad živinami, nad mazači, ko so mi razodeli, da mu namerjajo oteči življenje in zdravje vsega tele-

sa, le oči da so izgubljene — brez rešitve, brez upanja, za vse čase do smrti! Tako, da, tako se je vrgel siromak iz življenja, kakor riba, ki plane iz tolmuna in obleži v plitki mlaki na bregu ter ne more umreti in ne nazaj! A pustiva klavirnost; škoda vas je, da bi vam kvaril jutro z neveselmi povestmi..."

Bredi je visela rosa na trepalnicah.

(Dalje prihodnjici)

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

Spisal znani profesor na Stevens Institute of Technology v angleščini GEORGE W. BARNWELL

Podlaga za mehanično znanje, ki morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah prikazuje temeljna dela mehanike. Razloži vam natanko, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Pouči vas, kako je treba uporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele počenik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo potrebna — 1000 slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane \$1.98. Poštne plačamo mi. Naročite pri KNIGHTS SLOVENIAN PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th St., NEW YORK. — Zaloga ni velika. Naročite to vašo knjigo še danes.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrst, drlavlne in Kanado	\$6.00	Za Ciceru in Chicago je	\$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	naš	5 tednikov in	1.50

Za Evrope je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawdale Ave.
Chicago, Ill.

Priročeno polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. društva št. _____

3) _____ Čl. društva št. _____

4) _____ Čl. društva št. _____

5) _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Obsojenci

Vladimir Levatik

MLADA BREDA IN SLEPEC

(Nadaljevanje.)

"Gospodična!" se poklonil na krajcu, s smešnim dostojanstvom. Odzdravila je, oči so se ji nasmešile.

"Na izprehodu sem bila; tam doli, do vode..." je dejala in je plavno zamahnila proti polju. "Hlad je prihaja v deželo, ali solnce se razliva kakor pijano; škoda bi bilo zaspati takšno čudovito jesensko jutro."

"Tudi vi?" je vzkliknil tovarnar, njegov glas se ji je zdel ta hip krepak in prijeten. "Zakaj nisva vedela? Morali bi bili jez-diti, z menoj, bil sem mnogo dalje. Enkrat pojaševa jutri, če bočete"

Njeno lice je zazarelo od veselja.

"Rada! Ali!" — je dodala tiše — "to je pač, da ne znam!"

"Prava reč!" se je zasmel gospodar, zibajoč se pred njo v kolenih, oko mu je zadovoljno počivalo na nji. "Tega vas naučim, kakor bi trenil. Jutri torej!"

"Če boste marali!" se je zdvo-jila Breda.

"Vas?" se je zavzel s široko odkritostjo. "Kadarkoli in kamorkoli! Stopil je blizu. Vi-

di se mi — gospodična Breda si še vedno domišlja, da je tukaj v naši hiši? Ali ne čutite, kako domači ste nam, kako — hm, kako radi vas imamo vsi? Ako nas dvanest zapustite, objokovali bi vas kakor sestrico; vsi, brez izjeme!"

"Vsi? Kdo: vsi?" je vprašala Breda z upornostjo, ki ji je pristajala.

"No, moj brat Roman, — revež! — ta pred vsemi; nepopisno ste se mu omilila, vi niti ne veste. Sijete mu kakor solnčni žarki."

Dekle se je spomnilo njegovih modrih zastorov; njih hladna luč ji je v misli ovila dušo, in senca ji je legla pod oči. Vendarle je bilo lepše tu zunaj, v jutranjem solncu: to — njeno življenje!

"In potem jaz, ki sem za dva — kolikortoliko!" se je pošalil sobesednik; zasmel se je, prešerno, s smešnim pogledom po obilnosti svojega života, ne da bi počakal, kako se odzove ona. Ko je videl, da ostaja resnoba, je s potrjim razočaranjem prekinil smeh. "Ali ne?" je dodal z glasom, ki je zvenel skorajda žalobno.

"Videla sem vas," je izpregovorila Breda po minuti molčanja, čisto v drugih mislih. "Jez-dili ste čez brv... Lepo je bilo pogledati"

"Altera!" se je razveselil tovarnar. V navni nevestnosti mu

je obstal pogled na črti njenih ustnic.

"Res; vi ne veste, kako rada gledam jezdece: takoj se spominim vseh pozabljenih pravljic. In vaš konj je krasen; ves črn je!"

"Ah da," je menil on malo dušno. "Tudi belega imam, ti-stega, ki ga boste jezдили vi, kadar pojdeva skupaj na polje. Ali ga hočete pogledati?"

In šla sta proti hlevu; tam je stal poleg nemirnega tovarnar-jevega vranca krasen belec. Obrnil je glavo kakor v pozdrav, ter je pokazal rdeče nozdrvi.

Pogled iz zraka na japonsko Kobo, kjer so glavne industrije.

